

Norge trenger et finanspolitisk råd

Utfordringene står i kø for Norge. Nå blir det viktig å belyse kortsiktig politikk opp mot langsiktige mål.

Fra å være i en særstilling, har utfordringene for Norge økt: Oljenedturen har ført til en sterk økning i ledigheten, ved å gi et reelt tilbakeslag for leverandøriindustrien, tradisjonell industri og enkelte tjenesteytende næringer.

Men oljenedturen har også gjort Norge fattigere. Verdien av olje og gass er blitt redusert, noe som betyr mindre overførsler til Oljefondet og dermed også mindre penger å bruke av fondet. Et luksusproblem? Kanskje. Men likevel, et reelt problem for politikere som i 15 år har sett oljepengebruken øke som andel av verdiskapingen. De må med andre ord begynne å prioritere.

Spareargumentet er imidlertid ikke særlig fremtredende i debatten om den økonomiske politikken. Isteden argumenterer flere for det motsatte, nemlig at vi må bruke mer offentlige midler for å lette på omstillingen. Vi må investere mer i infrastruktur, satse på et kulturelt reiseliv, og på et grønt skifte. Blant mye annet. Mer offentlige midler til gode formål vil altså gjøre oss bedre rustet til et liv etter oljen.

Forslagene kan være gode nok, men økt satsing i dag vil typisk ha betydning for budsjettene også frem i tid. En eventuell langsiktig gevinst må derfor sees i sammenheng med estimerte kostnader utover årets budsjett. Denne helheten blir sjeldent belyst i debatten, ei heller i de årlige stats- og nasjonalbudsjettene.

I andre land bidrar fagmiljøer i større grad med kunnskap, råd og evalueringer av den økonomiske politikken. Jeg tenker da særlig på såkalte finanspolitiske råd, som finnes i nesten samtlige EU/EØS-land, med et viktig unntak; Norge.

Vårt naboland Sverige er et godt eksempel. For ni år siden etablerte den svenske regjeringen Finanspolitiska rådet. Rådet skal evaluere om finanspolitikken slik den er utformet på kort sikt er i tråd med langsiktige budsjettmål og bærekraft i offentlige finanser. Rådet skal også

Økonomi
Hilde C. Bjørnland

bedømme om finanspolitikken er godt tilpasset konjunkturutviklingen, langsiktig vekstevne og sysselsetting. Til slutt vurderer rådet tydelighet og kvaliteten i budsjettet og de underlagsrapportene som regjeringen baserer sine bedømminger på, samt bidrar til økt offentlig debatt om den økonomiske politikken.

Til å skrive sin årlige rapport, har rådet et sekretariat som jobber fulltid, og så seks økonomer fra akademia, næringsliv og offentlig sektor som møtes jevnlig. Fem av disse økonomene er svenske og en er fra et annet nordisk land. Jeg har vært med i dette rådet i to år nå. Før meg var professorkollega Steinar Holden medlem av rådet.

Rådet rapporterer til regjeringen, men er ikke nødvendigvis alltid omfavnet av politikerne. Rådet fyller imidlertid en helt klar rolle. Det belyser og vurderer uklare eller politisk vanskelige temaer. Eksempelvis kritiserte det finanspolitiske rådet i år den svenske regjeringen for å innrette politikken mot et utydelig mål om at Sverige

Finansdepartementet gjør sine egne analyser der de ser på konsistensen av finanspolitikken over tid, men prosessen med dette arbeidet er ikke på helt armlengdes avstand fra politikere, all den tid den er internalisert i departementet, skriver artikkelforfatteren. Foto: Elin Høyland

skal oppnå den laveste ledigheten i EU. Et mål det er vanskelig å nå, all den tid Sverige ikke kan gjøre så mye med ledigheten i andre EU land.

Men kanskje mest oppmerksomhet fikk rådet i år fordi det belyste kostnadene ved den økte asylinnvandringen, et tema som i liten grad har vært gjenstand for politisk debatt i Sverige. Samtidig har Sverige tatt imot flere flyktninger per capita enn noe annet EU-land. Og ser man på hvordan det har gått med sammenlignbare flyktninggrupper som har kommet til Sverige i tidligere perioder er det grunn til bekymring: Kun 50-60 prosent av denne gruppen med innvandrere var i jobb etter fem til syv år. Effekten på budsjettet noen år frem i tid av nåværende flyktningstrøm kan derfor potensielt bli enorm.

For å belyse dette temaet bestilte rådet underlagsrapporter fra fagmiljøet som beregnet netto kostnader av innvandring over tid. Basert på disse rapportene vurderte rådet flere tiltak, blant annet for å få opp sysselsettingsgraden. Vekt på økt

utdannelse var viktig, særlig for de yngre. Men rådet mente man burde gå lengre. Mange av de godt voksne innvandrerne hadde liten eller ingen utdannelse. Rådet foreslo derfor å skaffe til veie såkalte «enkle jobb» som krever lav kompetanse. Målet var å gi flere arbeidserfaring på et tidlig stadium, så de ikke falt ut av arbeidslivet.

Norge har ikke noe finanspolitisk råd. Finansdepartementet gjør sine egne analyser der de ser på konsistensen av finanspolitikken over tid. Perspektivmeldingen er vel det mest relevante dokumentet her. Men prosessen med dette arbeidet er ikke på helt armlengdes avstand fra politikere, all den tid den er internalisert i departementet. Og det er lite eller ingen bruk av eksterne underlagsrapporter.

Problemene Sverige står overfor er imidlertid ikke irrelevante for Norge. I en ny rapport anslår SSB at antallet innvandrere vil øke i Norge. Nettoinnvandringen ventes å ligge på mellom 25.000 og 30.000 hvert år, slik at i midten av 2040-årene vil antall innvan-

drere i Norge ha doblet seg, fra 700.000 i dag til 1,4 millioner.

Et finanspolitisk råd kan ikke løse disse problemene for politikerne, men det kan bidra med uavhengige og saklige ekspertråd inn i debatten. Det kan også belyse kortsiktig politikk opp mot langsiktige mål. Særlig i en tid alle vil bruke mer til gode formål. Norge trenger derfor også et finanspolitisk råd.

Hilde C. Bjørnland, professor, Senter for anvendt makro- og petroleumsøkonomi (CAMP), Handelshøyskolen BI

Mer debatt på side 36-37

Kampkraft tross budsjettklemme
Nils Holme

Vi trenger sterkere kommuner
Karl Inge Rekdal

Vi lykkes i bakvendtland
Leif Sande

Kappløp om å øke utslipp
Arild Hermstad

Gjestekommentar
- økonomi

Roger Bjørnstad

Hilde C. Bjørnland

Øystein Dørum

Steinar Holden

Steinar Juel

Per Richard Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.